

## **Realismus a idealismus: svět stvořený a dosud nestvořený**

### **Pietro Archiati**

Svým rozumem může člověk stát oběma nohama pevně na zemi, uprostřed viditelného světa. Srdeční síla jeho lásky mu může dát křídla, aby se pozvedl do světa nejvyšších ideálů. Rozum počítá se světem, jaký je, láska se s ním nemůže spokojit a hledá ustavičně svět ještě krásnější a lepší, příliš krásný a příliš dobrý, než aby se mohl stát úplně skutečností; neboť k podstatě lásky patří samotné usilování. Jen v usilovném tvoření se člověk cítí šťastný jako umělec, který výtvořené fantazie miluje jako vlastní děti. Pln naděje v sobě nese své ideje až do okamžiku jejich zrození ve světě.

Jen srdce neztrácí nikdy naději v lepší budoucnost, bez ideálů však uschnou i ty nejlepší síly člověka. Je úkolem rozumu, aby počítal s minulostí, aby se zabýval tím, co tu již je, neboť to je základ pro každé další tvoření, pro každý idealismus. Idealismus na hony vzdálený skutečnosti je domýšlivá utopie, sobecké snilkovství, útěk před světem postrádající lásku. Střízlivý realismus, který nechce o ideálech nic vědět, nevytváří na druhé straně nic než nepohyblivé, malicherné kramářské duše. Toho, co se dnes nazývá „realismem“, je na světě opravdu dost a dost - co však člověku chybí všude, kam se jen podívá, je láska k velkým ideálům. Tato vnitřní prázdnota člověka učinila ze světa skličující, smutné místo.

Ideály jsou látkou, z níž je utkána láska, ideály utvářejí a oživují svět, když je člověk celou silou svého srdce miluje. Existující svět může každý brát zprvu jen takový, jaký je, avšak to, co chce člověk ze sebe vytvořit, musí nejprve získat podobu v jeho fantazii, v této nejlepší části člověka. Každý ideál byl kdysi myšlenkou, šťastným nápadem tvořivé fantazie.

Všední den v každém člověku idealismus brzdí, staví mu do cesty tisícero překážek. Takzvaný realista je přitom vždycky přímo posedlý, aby poukázal na to, že u existujícího světa se beztak nedá mnoho změnit: tak proč se tedy vůbec namáhat? Dívá se na těch tisíc věcí kolem sebe, které nemůže ovlivnit a vůči nimž mu těch několik málo možností připadá nicotných. Neuvědomuje si, že se chová jako děvče, které chlapec, co jí na znamení své lásky daruje růži, místo aby se z té lásky radovalo, řekne: „Co je jedna jediná růže v porovnání s tisíci, které jsi mi nedaroval!“ Pro dnešního materialistického člověka tak smyslový svět (stejně jako růže pro to děvče) už není znamením jeho neviditelného bohatství - kterému příliš nerozumí - ale příčinou nedostatku štěstí, na který si stěžuje.

Láska má jiný způsob účtování. Nehledí na to, co nemůže v existujícím světě změnit, neboť jí nikdy nejde o to, aby změnila něco existujícího, ale vždycky o to, aby vytvořila něco vlastního, aby na svět přivedla něco zcela nového. Teprve v tvoření nového hledá láska konfrontaci s existujícím, aby to proměnila tak, že to může být obohaceno tím novým. Kdo chce měnit jen to, co už tu je, je ve svém jednání určován tím, co udělali druzí. Protože nemá, co by vytvořil vlastního či nového, šťourá se v existujícím světě a vyčítá mu svou nespokojenost, která je ve skutečnosti důsledkem jeho nedostatku tvořivé fantazie. Požaduje

od světa, aby se postaral o jeho naplnění, a zapomíná přitom, že svět může vytvořit jen půdu pro jeho vlastní svobodné tvoření.

Láska skutečně vynalézavá chce ve všem existujícím vidět nástroj v ruce umělce, a to v každém člověku, který s ním svobodně podle své tvořivé fantazie vytváří to nové. Kdo naproti tomu není schopen vytvářet něco vlastního, tomu nepomůžou ani žádné nástroje, tomu nepomůže ani celý svět a ještě méně jeho kritizování světa. Vynalézavý malíř se nikdy nezabývá tím, že by ještě jednou přemalovával již namalované obrazy - chce totiž tvořit stále nové. Nikdy mu nejde o vylepšování starého, nýbrž vždy o tvoření stále lepšího.

Láska je síla zasahovat a tvořivě působit všude, kde se k tomu naskytne možnost. A ta se naskytá všude: Kdo láskyplně usiluje o ideály prospívající člověku, najde vždycky možnost k činům své svobody. Přitom nezáleží na počtu věcí, které uskuteční, nýbrž na jeho tvořivé síle, neboť ta je tím, co dělá člověka šťastným. Připadá mu pak, jako by celý svět byl stvořen jen proto, aby umožnil jeho vlastní tvorbu. Kdo dokáže působit s fantazií, ten bude tak šťastný, tak bezezbytku zaměstnaný, že vůbec nebude mít čas na to, aby dumal o všem, co nemůže změnit nebo co nedokáže.

Láska zažívá jako okřídlující a obšťastňující ty ideály, které v sobě nesou sílu stávat se také kousek po kousku skutečností. Ideál, který nemůže nijak zasáhnout do skutečnosti, byl nebyl ničím jiným než chimérou, z oblaků postaveným vzdušným zámkem. Kdybychom se idealisty zeptali: „Čeho jsi již těmi svými krásnými ideály dosáhl, vždyť se jen rozhlédni, moc toho z nich vidět není!“, mohl by odpovědět: „Všechny mé ideály ve mně odjakživa byly energickou skutečností, jinak bych nebyl mohl vytvořit těch tisíc věcí, které se mi doposud podařily. Jak si ale myslíš, že vůbec vznikla existující skutečnost? Přece jen díky lidem, kteří jednou měli nějakou ideu, a ta se jim tak zalíbila, že ji učinili ideálem veškerého svého usilování, a časem ji pak mohli uskutečnit i ve viditelném světě.“

To je právě to, co suchopárný rozum může jen obtížně pochopit: totiž že láska k ideálům je mnohem silnější, účinnější síla než veškerý racionální smysl pro realitu, kolik ho na světě je; neboť všechno, co je viditelné, vzniklo z ideje. Krátkozraký realismus nemůže pochopit, že vnitřní svět člověka - jeho myšlenky, jeho cíle, jeho snahy - rozhoduje o běhu světa mnohem více než veškerá vnější skutečnost. Idealista má o této základní pravdě života cosi jako vrozené tušení. Jeho rozum to možná nedovede pokaždé logicky vysvětlit, ale jeho srdce to cítí s neochvějnou jistotou.

Má-li člověk učinit nějaké rozhodnutí, klade si otázku: „Co mám nebo co chci udělat?“ Pokud hledá odpověď jen v radách druhých, pokud se nechává vést výlučně tradičními, obecnými pravidly, pokud se řídí jen existující skutečností, pokud chce zcela střízlivě sázet jen na jistotu, pak v sobě udusí každý záchrávčí vynalézavosti, nadšení, které by mu dalo možnost, aby si ze své vlastní fantazie sám určil cíle svého jednání. Jednostranná střízlivost realismu vyvěrá z vnitřní nejistoty, která se snaží opírat o uchopitelnou skutečnost, a získat tak pocit jistoty.

Prýč jsou časy, kdy si člověk vyhledal svého duchovního pastýře, svého „guru“ nebo podobného duchovního vůdce, aby mu jaksi zvenčí bylo řečeno, kudy se dát. Vědecky školený člověk dneška už není dítě, které ještě není schopné najít si samostatně svou cestu, a proto potřebuje někoho, kdo mu ji ukáže. Dnešní dospělý člověk, člověk vnitřně nezávislý, chce životu i světu vtisknout svoji zcela osobní pečeť, a tato pečeť, tento jedinečný otisk se

nemůže než ukázat jako dobrý, protože každý člověk je ve své nej vnitřnější podstatě výtvořem božské lásky.

Každý člověk je povolán stát se umělcem, má schopnost v každé životní situaci vytvořit něco pravlastního. Nikdo nemá zapotřebí, aby byl zvenčí poučován nebo napomínán, pokud se upřímně snaží dát ze sebe to nejlepší. Každý člověk má v sobě dostatek vynalézavosti, dostatek nadání a schopností, aby mohl sám rozhodovat, jak se bude chytit při každém setkání chovat. Co má dělat, dělá svobodný člověk dobrovolně, protože ví, že oprávněná je ta povinnost, jejíž splnění poslouží jako základ pro svobodu všech. Člověk, který miluje svobodu svou i druhých, protože ji pociťuje jako nejvyšší právo i nejsvětější povinnost zároveň, je ten největší idealista i realista v jednom. Vnitřní silou, která z člověka dělá takového idealisticko-realistického umělce, je síla lásky.